

HRVOJE BEBAN

RAZGOVOR S VIŠNJOM MAŽURAN

Višnja Mažuran, najpoznatija hrvatska čembalistica s bogatom solističkom karijerom koja još uvijek traje, započela je svoje glazbeno obrazovanje u rodnome gradu – Varaždinu, u koji se uvijek iznova vraća. Glazbena škola, varaždinsko kazalište te knjižnica u sklopu njega bila su njezina utočišta u

vrijeme mladosti koja su joj pružila jedno široko obrazovanje i kulturno bogatstvo te je usmjerila dalje, u nove sredine – Zagreb, a potom i u Njemačku gdje se susrela sa svojim životnim pozivom, čembalom, s kojim je nastupala diljem svijeta i Hrvatske. Promičući taj instrument u našoj sredini, u kojoj nije imala pravoga prethodnika, utemeljila je studij čembala pri Muzičkoj akademiji u Zagrebu koji osigurava nove generacije mladih hrvatskih čembalista.

1. *Gospođo Mažuran, rođeni ste u Varaždinu gdje ste završili osnovno i srednje glazbeno obrazovanje. U kakvome Vam je sjećanju ostalo to razdoblje Vašeg života?*

S Varaždinom me vežu samo lijepe uspomene, tamo sam provela svoje rano i kasno djetinjstvo sve do završetka srednje škole. Bio je to po mnogo čemu mali-veliki grad i to je bilo sjajno. U vrijeme moje mladosti, tamo negdje između pedesetih i šezdesetih godina, kada sam se počela intenzivno baviti glazbom, Varaždin je kao prvo imao sjajnu gimnaziju, imao je glazbenu školu s dugogodišnjom tradicijom, te prekrasno kazalište s vlastitim dramskim ansamblom i orkestrom. Upravo to bih htjela naročito podcrtati, jer je to bilo nevjerovatno za ono vrijeme. Taj je orkestar zapravo obnašao dvije uloge: prvenstveno u varaždinskoj opereti koja je također egzistirala, a potom, taj je orkestar bio u mogućnosti održati dva do tri simfonijska koncerta tijekom recimo nekakve zamišljene sezone. Još bih htjela naglasiti da je u sklopu tog kazališta bila i prekrasna velika knjižnica. Mislim da sam sada rekla sve ono

* Fotografija: Tomislav Čuveljak

što je bitno za jednu sredinu da bi se u njoj na najbolji mogući način mogla razvijati mlada osoba.

S glazbom sam oduvijek bila opsjednuta, a to je tako i danas, pa sam u glazbenoj školi provodila gotovo pola dana vježbajući. Znala sam dolaziti i prije sedam ujutro da budem prva, da mogu naći slobodan klavir. To je bila dakle moja druga kuća, dok je moja treća kuća bilo kazalište u kojem sam neprekidno sjedila i na probama i na predstavama, ali još više je to bila moja kuća s obzirom na knjižnicu u kojoj sam doslovno bila svaki dan, gutajući knjige jer literatura je moja druga velika ljubav. Glazba mi je opsesija, a bez dobre književnosti ne mogu živjeti.

Velika je prednost bila i u tome da je u malome gradu sve blizu pa sam na udaljenosti od nekoliko stotina metara mogla stići od kuće do gimnazije, do glazbene škole, do kazališta, do mojih prijatelja. Prema tome, to je grad koji ima fantastičnu jezgru i zapravo jednu sretnu okolnost da je u njemu uvijek postojalo to kulturno žarište, koje je naravno do danas opstalo pa i procvalo, i hvala Bogu da je tako. Mislim da je za mene velika stvar bila živjeti u jednom takvom malom-velikom gradu.

2. *Uz Vaš rodni grad povezuju Vas i Varaždinske barokne večeri. Što za Vas znači taj festival na kojem Vam je 2005. godine dodijeljena i nagrada „Kantor“ za integralnu izvedbu Bachovog Dobro ugođenog klavira?*

Sve ono što dolazi iz Varaždina za mene ima posebno značenje. U meni i dan danas taj grad pobuđuje jedan određeni respekt jer ja tamo dolazim kao osoba koja je u njemu započela svoj put i moram se posebno potruditi i naći snage da budem svaki puta na visini, da jednostavno rečeno, te ljude koji me dobro poznaju ničim ne razočaram.

Varaždinski festival barokne glazbe ima vrlo dugu i njegovanu tradiciju i već se odavno profilirao u nezaobilaznu kulturnu manifestaciju u Hrvatskoj koja po svojoj kvaliteti daleko nadilazi regionalni karakter. Pozitivno širenje u tom smislu se i dalje nastavlja, a što se programske koncepcije tiče, ona neprekidno prolazi neke svoje mijene i to mi se čini pozitivnim. Budućnost će pokazati da li će se možda inzistirati na nešto strožoj, čišćoj koncepciji programa, no to se za sada još nije iskristaliziralo.

Zahvaljujući mojim varaždinskim korijenima, instrumentu koji sviram ali i mojem dugogodišnjem angažmanu u ansamblu *Zagrebački solisti*, od samog sam početka stalna gošća Festivala, a nadam se da ću još i nadalje imati tamo svoje mjesto.

Za mene naravno i svaka nagrada koju dobijem na Varaždinskim baroknim večerima ima posebno značenje, uvijek je lijepo dobiti priznanje u svojem rodnom gradu. U Varaždinu sam zapravo dobila sve nagrade koje sam mogla dobiti: „Ivana Lukačića“ za *Goldberg varijacije* J. S. Bacha, „Kantora“ za njegov integralno izvedeni *Dobro ugođeni klavir* a prošle sam godine dobila nagradu „Jurica Muraj“ za najbolju solističku interpretaciju. Na pet sam koncerata za trajanja festivala odsvirala sto sonata Domenica Scarlattija.

3. *Diplomirali ste glasovir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. Mačeka. Što Vas je potaknulo da se kasnije opredijelite za čembalo? Kada ste se prvi put u svome životu susreli s tim instrumentom?*

Nakon što sam diplomirala klavir, dobila sam stipendiju za studij u Njemačkoj i tada sam na Visokoj školi u Münchenu došla u kontakt sa čembalom i odmah se za njega zainteresirala, zapravo odmah sam osjetila da je to moj instrument. Ne znam zbog čega, možda zbog zvuka, ali prisjećam se da je i moja ruka tako prirodno sjela na tu klavijaturu kao da se oduvijek s njom poznavala. Jednom riječju, bila je to ljubav na prvi pogled, odnosno na prvi dosluh! Nakon studijskog boravka u Njemačkoj dobila sam poziv da postanem stalnom članicom tada slavni *Zagrebačkih solista* i moje prihvaćanje bilo je ujedno prihvaćanje čembala kao mog primarnog instrumenta.

Solisti su mi odmah postavili uvjet da uz sviranje *continua* budem i njihova solistica jer je njima trebalo osvježenje zvuka i repertoara. I tako sam se kasnije nastavljala školovati u Njemačkoj i u Austriji, u Innsbrucku, gdje postoji specijalna škola za ranu glazbu. Tamo sam se susrela sa mnogim sjajnim glazbenicima, mnogo sam naučila i o komornoj glazbi što mi je bilo vrlo važno za moj angažman u *Zagrebačkim solistima*. A od onog trenutka kada sam postala njihovom članicom gotovo da više i nije bilo prostora za klavir iako sam u početku s njima svirala i snimala Mozartove koncerte. Stjecajem okolnosti zahtjevi su bili takvi da sam odmah nakon godinu dana bila „bačena u vatru“ i na jednoj velikoj turneji po Americi svirala dva solo koncerta na čembalu, a u naredna tri desetljeća koliko sam s njima provela, bila sam često solistica u gotovo svim zemljama Europe, Amerike i Kanade. Nitko me tada nije pitao imam li ja ovaj ili onaj koncert na repertoaru ili ne, ali baš je to u mnogočemu bila sretna okolnost. Tako sam naučila vrlo brzo savladavati nove, pa i najteže partiture, snalaziti se u svakoj situaciji i s vremenom stvoriti respektabilan solistički repertoar. Sve je to na kraju rezultiralo mojim velikim osobnim dobitkom.

4. *Možete li se prisjetiti imena profesora kod kojih ste studirali i usavršavali svoje umijeće sviranja na čembalu? Tko Vas se možda najviše dojmio?*

Ma bilo ih je puno, ali spomenut ću dva imena koja su me najviše impresionirala: to su Alen Curtis, američki profesor koji je gostovao u Innsbrucku i tamo između ostaloga i dirigirao baroknim operama i možda još više Johann Sonnleitner, sjajan glazbenik, orguljaš, čembalist i nadasve odličan pedagog. Mislim da sam od njega najviše naučila! No ono što bih htjela naglasiti jest nužnost da radimo uporno na sebi, jer bez toga nema napretka. Nakon što smo od drugih naučili ono bitno, moramo se dalje sami usavršavati i istraživati vlastite mogućnosti i dosege. Ja nisam nikad ovisila o nekom mentoru s kojim bi radila iako je to u našoj sredini bilo jako uvriježeno. Moj profesor Ivo Maček kojeg sam neizmerno poštovala i s kojim sam održavala kontakt gotovo do njegove smrti, kao jednu od mojih najboljih vrlina uvijek je isticao upravo to što zapravo radim samostalno. Jednom me je upitao: „S kim ste radili *Goldberg varijacije*?“, a ja odgovorila: „Ni sa kim. Radila sam ih sama.“, na što je on dodao: „To je najveća stvar koju ste mogli napraviti jer vi napredujete, idete stalno prema gore, a niste ovisni o tome da s nekim radite.“

5. *Kakva je situacija u Hrvatskoj bila u to vrijeme, s obzirom na cijeli taj pokret rane glazbe i oživljavanje repertoara za čembalo? Jeste li imali s kime ovdje razmjenjivati svoja iskustva, na primjer s Margitom Matz koja je također svirala čembalo?*

Nažalost, to iskustvo je bilo već daleko iza nje kada sam ju upoznala. Bila je vrlo draga, pametna i zanimljiva osoba koju sam poštovala i održavala lijep kontakt s njom ali nismo nikada pričale o nekoj čembalističkoj problematici. Mislim da je ona i mene respektirala.

Ono što je u ovoj priči važno jest činjenica da je prof. Matz bila prva koja je donijela instrument u Zagreb, barem ja tako mislim. Bio je to moderni instrument koji je zapravo daleko od ovih kopija na kojima ja sviram već godinama. I ja sam naime počela na sličnima jer je u Zagrebu početkom sedamdesetih godina instrumentarij bio vrlo skroman, a ovo što ste me pitali, da li sam ja imala neki uzor ili mogućnost razmjenjivanja iskustva – nisam, apolutno ni sa kim. Bila sam sama što je možda moja sreća i nesreća. Sreća je s jedne strane da sam bila orijentirana na samu sebe i na svoj razvoj, a s druge strane, neću baš reći nesreća, ali za mene sasvim sigurno otežavajuća okolnost, što sam ja morala biti ta koja uspostavlja kriterije. A oni su za mene bili uvijek visoki jer sam bila svjesna toga da moram biti u rangi s onim dostignućima koje sam poznavala preko snimaka i koncerata u europskoj sredini. Samo

na taj način mogla sam postići da se moje sviranje na pravi način vrednuje. Nikada nisam radila nešto površno ili usput zato što ova sredina puno o tome nije znala, nego baš obrnuto – htjela sam ponuditi najbolje da bi se stvorila kritična masa zainteresiranih. No međutim, ti silni koncerti koje sam ja odsvirala u Hrvatskoj a naročito u Zagrebu sa *Zagrebačkim solistima* i svi moji recitali nisu imali odjek u onome smislu da se pokrene veći val interesa za staru glazbu i autentični način izvođenja. Mislim da je šteta što su sedamdesetih godina europski vjetrovi glede toga samo prohujali pokraj nas ne dodirujući našu uspavanost. No i to se unatrag desetak godina promijenilo i neki pozitivni koraci već pokazuju rezultate, ali je šteta da se to dogodilo u velikom zaostajanju za drugim sredinama u kojima je možda ta početna euforija već pomalo i oslabjela.

6. U odnosu na ono vrijeme kakva je danas situacija s instrumentarijem?

Ono što je zapravo tragično je da se do danas u koncertnim prostorima gdje se trebalo nešto promijeniti, nije promijenilo apsolutno ništa. Situacija je još i gora. Zašto? Jer oni instrumenti koji su tada već bili loši i neadekvatni po zvuku, po načinu na koji se sviralo – trebalo je zapravo previše snage što je potpuno suprotno od onog što čembalo traži, a to je sviranje iz glave s lakom rukom – ti instrumenti, dakle i dan danas stoje na koncertnim podijima a mjesto im je na „groblju instrumenata“.

I u Varaždinu bi već trebalo nabaviti barem jedan ako ne i dva nova instrumenta ako želimo imati profilirani barokni festival.

Ali ima nešto jako pozitivno što mijenja tu mračnu sliku, a to je činjenica da je broj čembala od vremena kada sam se ja počela s time baviti do danas narastao sigurno trostruko i to zahvaljujući ponajprije mojim bivšim studentima koji su gotovo bez iznimke prema vlastitim mogućnostima nabavili instrumente jer žele svirati i nastupati. Sada se to pomalo širi i diljem Hrvatske tako da Split i Šibenik imaju čembala, Glazbena škola u Varaždinu čak tri, škola Vatroslava Lisinskog u Zagrebu dva, a zainteresirane su i neke manje sredine poput Križevaca. Znači, ipak se nešto kreće!

7. Dakle, što se tiče koncertnih prostora u Zagrebu, nema instrumenta koji bi zadovoljavao...

Nema, naravno da nema. Uvijek se očekuje da mi koji sviramo transportiramo svoj instrument što nije uvijek niti financijski jednostavno, a nije zapravo uopće jednostavno jer se instrument na taj način i uništava, no drugog izlaza

nažalost nema. Konkretno, ja sviram na vlastitom instrumentu zadnjih pet godina i proputovala sam s njime lijepi dio Hrvatske, odsvirala sam na njemu i *Wohltemperiertes Klavier* u raznim sredinama, na školama, održala sam i edukativna predavanja o Bachu i interpretaciji njegove glazbe na čembalu. Lani sam na njemu oko dvadesetak puta odsvirala i Scarlattijeve sonate. Mislim da smo mi koji se bavimo tim instrumentom jednostavno prisiljeni da se prema vlastitim mogućnostima organiziramo ako želimo koncertirati.

Vrlo je teško odgovoriti na pitanje, jeste li zadovoljni s instrumentom na kojem svirate. To je vrlo relativna stvar, jer uvijek postoje instrumenti koji su bolji, koji su zanimljiviji. Ja bih najradije da mogu svake dvije godine imati drugi instrument, recimo da sviram francusku glazbu na francuskom instrumentu, da sviram Scarlattija na talijanskom, međutim to je nemoguće. I postoji još jedan problem kod čembala kao uostalom i kod svih onih instrumenata koji se rade po narudžbi. Naime, nikad ne znate kako će instrument na kraju ispasti jer to je nepredvidivo i graditelju i vama.

8. Objavljuvanjem četverostrukog kompaktnog albuma „Dobro ugođenog klavira“, uz već prije objavljene „Goldberg varijacije“ i „Umijeće fuge“ zaokružili ste svoju predanost Bachovom opusu tokom svoje karijere. Je li Vam to predstavljalo i svojevrsni izazov, jer radi se ipak o rijetkom pothvatu i u svjetskim okvirima? Nema naime tako puno interpreata koji su snimili ova Bachova djela.

Da, ima ih, ali ne tako puno. Naime, lakše je snimiti neke druge stvari koje ne zahtjevaju takav golem trud. Međutim ja sam jednostavno od onih tipova koji cijelog života zapravo sami sebi stvaraju izazove. Uvijek sam težila tome da se pomalo penjem prema sve težim i težim zahtjevima zato što mislim da je to jedini način kojim se može ići naprijed, kojim se proširuje znanje i horizont, kako bismo mogli shvatiti to beskrajno, čudesno blago koje nam je ostavljeno u nasljeđe. Svaka je Bachova skladba, počam od najjednostavnijih dvoglasnih invencija zapravo komplicirana, jer se radi uvijek o preplitanju međusobno samostalnih dionica, dakle o polifoniji. Moram priznati da je to s jedne strane tako izazovno i tako očaravajuće da ne možete tome odoljeti, ali istodobno pomalo i odbojno jer zahtijeva golemo strpljenje i veliki rad koji je potreban već u prvoj fazi učenja samo da bi se prokrčio put u taj komplicirani tekst pa potom u sadržaj. Ovdje mislim posebno na formu fuge koja je najzahtjevnija. Međutim kada to savladate onda je nagrada velika i osjećate koliko ste obogaćeni.

Kad sam *Umijeće fuge* odsvirala na koncertima i snimila, tražila sam novi i još veći izazov. Našla sam ga vrlo brzo u Bachovom *Dobro ugođenom klaviru*. Svirala sam ga na koncertima i snimila. Bio je to veliki podvig. Snimala sam u Varaždinu u prostoru Gradskog muzeja, tako da je to zapravo varaždinski uradak. Rad na tom projektu bio je dugotrajan i težak ali i lijep i sadržajan. Mojem dragom kolegi Varaždincu, Vladimiru Gotalu koji je bio snimatelj i producent ovog opsežnog izdanja dugujem ogromnu zahvalnost jer mi je svojim strpljivim i smirujućim načinom rada uvelike pomogao da u dobroj formi izdržim sve napore koji su na kraju urodili jednim zaista reprezentativnim izdanjem.

U šali znam reći da svladati Bachovih 48 preludija i fuga predstavlja isti napor i isti izazov kao alpinistu popeti se na „Krov svijeta“, Mount Everest.

9. No, uz standardni, uglavnom barokni, odnosno pretklasični čembalistički repertoar svirali ste i skladbe za čembalo nastale u 20. stoljeću. Kakve zahtjeve postavlja, uvjetno rečeno, suvremeni skladatelj pred čembalista? Kojeg biste skladatelja 20. stoljeća izdvojili?

Činjenica je da zapravo u 20. stoljeću nije napisano previše skladbi za čembalo, međutim one ipak postoje i ja sam vrlo dobro informirana o tome. Dio tih skladbi svirala sam i sa *Solistima*, mahom su to bili naši skladatelji, Ruždjak, Parać, Ulrich, Marković, Klobučar. Miroslav Miletić posvetio mi je šarmantan čembalo koncert koji sam praižvela u Glazbenom zavodu.

Izdvojila bih one solističke koncerte koji su mi posebno dragi: mislim da je možda najbolje prirodu i mogućnosti čembala osjetio veliki čarobnjak Bohuslav Martinů. Postoji dakle jedan njegov fenomenalan koncert za čembalo i deset solističkih instrumenata koji sam prvi put čula u magistralnoj izvedbi velike čembalisticke Zuzane Ružičkove. Pun je poliritmije i modernih sklopova, vrlo zanimljivo napisan, tu je čak i klavir kao drugi instrument. S tim koncertom povezan je i moj prvi susret sa slavnom čembalisticom davne 1969. godine kada ga je ona na Biennalu svirala sa *Solistima* a oni su mene kao mladu perspektivnu pijanisticu angažirali za dionicu klavira.

Inače sam svirala i dugo zapostavljen Papandopulov koncert za čembalo. Problem je s tim koncertom što sva prava ima njemačka izdavačka kuća Schott, pa su tantijeme za izvođenje vrlo visoke. Osim toga, Schott ga nikad nije štampao pa je vrlo teško bilo raspisati dionice, pogotovo solističku. Koncert sam snimila sa *Solistima* ali ta snimka još nije ugledala svjetlo dana. Papandopulov je koncert vrlo zanimljiv, briljantan, obiluje folklorom i humorom. Tu je

i Koncert za čembalo Manuela de Falle koji sam isto tako više puta izvodila. On je pomalo mračan i tajanstven ali vrlo apartan.

Autori 20. stoljeća samo su jedan manji dio mojeg zaista golemog repertoara. Odsvirala sam javno oko 25 različitih koncerata za čembalo te preko dvadesetak različitih recitala s kombiniranim ili stilskim programima koji su obuhvaćali francusku, njemačku, talijansku, španjolsku i hrvatsku glazbu, s posebnim naglaskom na djelima J. S. Bacha.

10. A što je s hrvatskim autorima iz ranijih razdoblja?

Imala sam jednom ponudu da snimim hrvatske autore, međutim na moju žalost, sve su to manje-više obrade koje nisu sretno. Odsvirala sam dosta djela hrvatskih autora na svojim recitalima, primjerice Sorkočevića, Restija, Raffaellija i mnoge druge ali ne bi ih se usudila s mojim sadašnjim iskustvom stavljati na CD. Naime, pod obradom mislim na dodavanje nekih dionica, akorada, pa nikad ne možete raščistiti što točno pripada autoru. Recimo, veliki misterij je inače vrlo ljupka Sorkočevićeva sonata koju sam snimila davne 1978. godine i nalazi se na mojoj prvoj solističkoj LP ploči. Ona nažalost ne odgovara originalu a i taj original je vrlo dvojbena jer je napisan dvoglasno i to na čembalu vrlo siromašno zvuči. Meni se čini da je Sorkočević pišući tu skladbu imao nekakvu drugačiju ideju u glavi. Možda ona uopće nije namijenjena čembalu nego sopranskom instrumentu uz pratnju violončela ili možda čak viole. Tako je nažalost i s drugim kompozicijama iz 18. stoljeća koje nisu sretno obrađene a često ne možete uopće doći do originala da biste mogli napraviti usporedbu koja bi vas dovela do mogućeg rješenja.

11. Osim što koncertirate bavite se i pedagoškim radom. Naime, 1995. godine utemeljili ste na Muzičkoj akademiji u Zagrebu katedru za čembalo. Kako su tekle pripreme? Jeste li plan i program osmislili sami ili ste se rukovodili nekim inozemnim modelom studija čembala?

Naravno, ja sam opet i ovdje bila prva i jedina, tako da je sve ovo što ste spomenuli bilo u domeni moje odgovornosti. Međutim htjela bih naglasiti da sam na Akademiji počela raditi već 1993. godine. Dvije sam godine prema svojoj želji radila eksperimentalno jer sam htjela ponajprije vidjeti postoje li studenti koji bi bili zainteresirani za čembalo. Moram priznati da je moj prvi sastanak koji sam s njima imala bio impresivan jer ih je došlo dvadesetpetoro! Dakle, interes je postojao, bilo je to za njih nešto novo. I tako smo krenuli. U domeni pedagogije predstoji mi još jedan zadatak, a to je uvođenje čembala

kao glavnog predmeta na srednje škole i nadam se skorom rješenju, jer bi za cjelovitu edukaciju to bilo neophodno.

A što se tiče plana i programa koji sam radila kroz te dvije godine, nisam ga mogla napraviti samo iz svoje vlastite glave iako sam imala ideja, nego sam se poslužila s njemačkim i austrijskim uzorima. Primijenila sam samo ono što mi se učinilo korisnim, posebno u odnosu na postupnost savladavanja tehnike i sviranja literature na čembalu. Sada intenzivno razmišljam o tome da mi se dodijeli asistent kako bi netko u budućnosti mogao nastaviti tamo gdje sam ja stala. Iako sam to željela i mnogo ranije, nisam uspjela, ali stvari se srećom mijenjaju nabolje i nadam se skorom rješenju i tog problema.

12. Do sada je iz Vaše klase proizašlo više mladih zapaženih čembalista koji su sami pokrenuli Mali festival čembala. Kakvu perspektivu danas ima mladi čembalist u Hrvatskoj?

To je zapravo opet jedna tema za sebe o kojoj bi se moglo puno raspravljati. Naravno da je nerealno zamišljati da će netko nakon završenog studija čembala odmah dobiti zaposlenje na nekoj srednjoj školi kada sam spomenula da još ne postoji glavni predmet čembalo. Slobodna profesija kod nas nije baš jako popularna jer su mogućnosti male i na to se odlučuju vrlo rijetki glazbenici. Rješenje je da budući čembalist studij čembala kombinira s još jednim srodnim kolegijem. Imala sam dosta slučajeva da su k meni dolazili studenti klavira, orgulja pa i kompozicije na studij čembala, zainteresirani za proširivanje svog znanja. Opće je poznata činjenica da čembalisti u principu nikad nisu samo čembalisti nego najčešće i orguljaši, dirigenti, muzikolozi što potvrđuju mnoga velika svjetska imena poput Gustava Leonhardta, Trevora Pinnocka, Kennetha Gilberta i drugih. Postoje zanimljive kombinacije čembala i s drugim srodnim starim instrumentima koji su integrirani u pojam autentične interpretacije poput klavikorda i fortepiana, ali o tome mi tek možemo samo sanjati!

Od mojih desetak diplomiranih čembalista gotovo svi aktivno nastupaju. Prije šest godina sami su osnovali Mali festival čembala koji osim u Zagrebu prezentiraju i u Osijeku i Petrinji što je za svaku pohvalu. Ne ostaju samo na solističkom sviranju nego inzistiraju na komornoj glazbi što je za njih od velike koristi. Mogu im samo poželjeti da unatoč svim poteškoćama s kojima se bore, ne odustaju, jer njihova je zadaća širiti istinu o glazbi i instrumentu koji su odabrali. Vrlo sam ponosna na njih i na kvalitetu koju su postigli.

Vjerujem da će uvijek biti studenata koji će htjeti svoje interese proširiti na jedan tako apartan instrument kao što je čembalo, te da će s nekim promjenama koje se unutar Akademije moraju ubrzo dogoditi, na moja vrata i nadalje dolaziti orguljaši i pijanisti željni učenja i novih saznanja.

13. I za kraj, što biste mogli zaželjeti „svojoj“ glazbenoj školi u Varaždinu povodom 180. rođendana?

Je li moguće da je već stoosamdeseti? Ako je tako, što bih ja kao nekadašnja učenica koja je počela tamo svoje školovanje mogla poželjeti svojoj školi do li njen još veći boljitak, idealno suglasje između njenog predivnog prostora i glazbe koja se tamo stvara, te nastavak duge i plodne tradicije u odgajanju vrsnih mladih glazbenika. I tko zna, možda će mi se ispuniti moja tajna želja da proslavim i njezin dvjestoti rođendan!